

Cal transformar l'ensenyament superior per fer-lo més competitiu

De Salamanca a Graz

ANDREU MAS-COLELL

Fa unes setmanes va tenir lloc a Graz (Àustria) la Convenció d'Institucions d'Ensenyament Superior, organitzada per l'Associació Europea d'Universitats. L'anterior trobada, celebrada a Salamanca l'any 2001, va servir per iniciar les discussions en l'àmbit universitari sobre l'adaptació a l'anomenat procés de Bolonya.

La reunió de Graz, que va aplegar una nodrida representació d'universitats europees, va servir per posar sobre la taula l'estat de la qüestió del procés de Bolonya, amb la perspectiva de la reunió de ministres d'Educació de la UE a Berlín el setembre del 2003. En vull destacar alguns aspectes: la creació d'una Europa del coneixement, basada en la recerca i en una educació també amb un fort component d'investigació, la valoració de la diversitat com a actiu de la identitat cultural i cívica comuna d'Europa i la cohesió social com a garantia d'igualtat per a tots els ciutadans i ciutadanes en l'accés a l'ensenyament superior. En definitiva, Europa vol assolir l'excel·lència i la qualitat en ensenyament superior amb una simbiosi de competitivitat, justícia social i valoració de la diversitat.

Planava sobre l'ambient i impregnava totes les discussions la cursa que Europa va iniciar l'any 2002 en marcar-se com a objectiu assolir una despesa en R+D del 3% del PIB l'any 2010 i convertir-se així en l'economia més competitiva del planeta. És una cursa difícil per atrapar els altres dos gegants econòmics, els Estats Units i el Japó, en un terreny en el qual hi ha diferències importants entre països i regions. Però una cursa a la qual no podem renunciar, i que ens fixa un objectiu ambiciós, però alhora motivador.

En aquest context, voldria subratllar algunes de les qüestions que van ser

objecte de debat a Graz. En primer lloc, la necessitat d'interrelació entre l'espai europeu d'ensenyament superior i l'espai europeu de recerca. El món universitari no pot dissociar docència i recerca, units per l'ensenyament doctoral. El model dels Estats Units no pot ser un model absolut per a Europa, però sí que conté alguns elements que ens poden inspirar. En primer lloc, el caràcter més generalista dels ensenyaments de primer grau (*bachelor*) i l'èmfasi en el desenvolupament d'habilitats bàsiques en els estudiants ha de donar pas a un segon grau (*master*) més especialitzat i orientat a l'exercici professional o bé a la recerca.

El procés de Bolonya fracassarà si els punts d'accés a aquest segon grau no s'obren generosament. Pel que fa al doctorat, la joia de la corona als Estats Units, no ha rebut fins ara l'atenció que mereix en el procés de Bolonya, no només pel que fa al seu caràcter intrínsecament internacional (raó per la qual les qüestions de mobilitat són molt rellevants), sinó també quant als recursos destinats. Calen, en aquest sentit, esforços importants per desenvolupar un veritable programa de beques de mobilitat doctoral.

Una altra qüestió important, relacionada amb el punt anterior, és el finançament. Tal com vaig afirmar en la taula rodona en què vaig intervenir, és molt probable que la Comissió Europea tingui raó quan afirma que les finances públiques no considerin grans increments en els propers anys. Som en temps de limitació

pressupostària i les universitats no són alienes a aquesta conjuntura. Si volem lluitar per la qualitat, per tant, caldrà explorar noves vies. A Catalunya cal dir que estem en una posició avantatjosa en aquest camp, ja que el Parlament de Catalunya va aprovar, en el marc de la llei d'universitats de Catalunya, un increment del finançament universitari del 30% en termes reals durant el període 2003-10.

Finalment, la implementació del procés de Bolonya requerirà una adaptació dels programes dels dife-

rents ensenyaments, com també el compliment dels requisits necessaris per a la comparabilitat de títols entre països de la Unió. Es tracta d'un procés que cal deixar plenament encarrilat a Berlín, tal com va afirmar la mateixa comissària d'Educació, Viviane Reding. Això implicarà donar sentit per si mateixos als diferents nivells resultants de titulacions amb vistes a la incorporació laboral dels estudiants en qualsevol país europeu, ja sigui al final del grau o del postgrau (o del doctorat). És més fàcil de dir que no de fer.

Si el que volem és transformar el nostre sistema d'ensenyament superior per fer-lo més competitiu, més

comparable i alhora més divers, caldrà que la societat (i, en especial, els estudiants, el professorat i el món professional i de l'empresa) comenci a entendre l'ensenyament universitari de manera un xic diferent. Així, estudiar un primer grau hauria de servir per a una incorporació laboral en un ampli espectre d'àmbits de treball i haurà de veure's cada cop més com una formació finalista per a un gruix important d'estudiants. Com he argumentat en el passat, tres anys són suficients per a aquest grau. El segon grau caldrà entendre'l com una especialització per a aquelles persones que vulguin aprofundir en una professió, o bé iniciar una carrera de recerca. Només si comencem a orientar el nostre pensament en aquestes direccions estarem en disposició d'assumir el canvi cultural necessari per afrontar el futur d'Europa amb garanties d'èxit.

• ANDREU MAS-COLELL, CONSELLER D'UNIVERSITATS, RECERCA I SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ

XAVIER FORBATA